

Försvarsdepartementet
fo.remissvar@regeringskansliet.se
fo.ssk@regeringskansliet.se

Remissyttrande över betänkandet Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap (SOU 2022:57)

Ert dnr Fö2023/00074

Domstolsverket har granskat betänkandet *Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap* (SOU 2022:57) mot bakgrund av den verksamhet som bedrivs av myndigheterna inom Sveriges Domstolar, dvs. utifrån hur förslaget kan tänkas påverka verksamheten ekonomiskt, organisatoriskt och utbildningsmässigt. Granskningen har även omfattat hur förslaget kan påverka verksamhetsstöd, arbetsformer eller rättssäkerheten generellt.

I avsnitt 6.5.2 i utredningen (s. 228 ff.) redogörs bland annat för motiven till förslaget till 4 kap. 5 § lagen om skyddsrum och skyddade utrymmen. Bestämelsen avser skyldigheten att bereda plats i och iordningställa skyddsrum och skyddade utrymmen. I nuvarande lagstiftning anges att det är ägaren eller nyttjanderättshavaren till en byggnad eller annan anläggning där det finns ett skyddsrum eller skyddat utrymme som är skyldig att hålla rummet/utrymmet tillgängligt (dvs. bereda plats) vid höjd beredskap (4 kap. 3 § lagen [2006:545] om skyddsrum). Utredningens bedömning är att det därutöver behöver förtydligas vem som är ytterst ansvarig för att skyddsrummet eller det skyddade utrymmet blir iordningställt. Förslaget är att ägaren eller nyttjanderättshavaren även i detta avseende ska utpekas som alternativt ansvariga. Även fortsättningsvis ska det, enligt förslaget till 8 kap. 1 § lagen om skyddsrum och skyddade utrymmen, vara straffbart att uppsåtligen eller av oaktsamhet inte fullgöra skyldigheten att bereda plats.

Domstolsverket anser att om ambitionen är att förtydliga vem som är *ytterst* ansvarig för att skyddsrummet eller det skyddade utrymmet blir iordningställt, så uppnås inte detta syfte genom att ange två alternativt ansvariga parter i lagtexten utan närmare anvisningar om hur ansvaret faktiskt ska fördelas. Även i förhållande till ansvaret att bereda plats är detta en mindre lyckad konstruktion, särskilt mot bakgrund av den straffsanktion som kopplas till detta ansvar.

I vissa fall är det också oklart vem som faktiskt är den nyttjanderättshavare som lagförslaget utpekar. Nyttjanderättshavaren behöver inte vara enbart den primära hyresgästen, utan även exempelvis andra- eller tredjehandshyresgäster betraktas som nyttjanderättshavare. Att nyttjanderättshavaren skulle kunna vara flera olika parter är alltså problematiskt i förhållande till förslaget

om ansvarsfördelning i den nya lagen om skyddsrum och skyddade utrymmen.

En beskrivning av nyttjanderättsförhållandena inom Sveriges Domstolar utgör ett belysande exempel på de tillämpnings- och tolkningssvårigheter som kan uppstå i fråga om ansvarsfördelningen enligt nu aktuellt förslag. I Domstolsverkets lokaler i Jönköping och i vissa av domstolsbyggnaderna finns idag ett antal skyddsrum. För Sveriges Domstolars vidkommande kompliceras situationen av att det formellt sett är staten som är hyresgäst för lokalerna. Behörig myndighet att representera staten gentemot hyresvärden (som ofta är densamma som ägaren av byggnaden) är Domstolsverket. I fråga om domstolsbyggnaderna är det dock den enskilda domstolen som exklusivt disponerar över den förhyrda lokalen. Om nyttjanderättshavaren utpekas som ansvarig för att iordningställa och bereda plats i ett skyddsrum i en domstolsbyggnad är det således inte uppenbart vem som faktiskt åläggs denna skyldighet; är det staten genom företrädaren för Domstolsverket eller är det företrädaren för den som faktiskt disponerar lokalen, dvs. företrädaren för domstolen i fråga?

Mot denna bakgrund föreslår Domstolsverket att endast en part utpekas i lagen som ansvarig för att iordningställa och bereda plats och att denna part ska vara ägaren till byggnaden eller anläggningen. För det fall Domstolsverket får gehör för förslaget kan det finnas anledning för lagstiftaren att se över behovet av eventuella följdändringar i fråga om andra bestämmelser som anknyter till begreppet nyttjanderättshavare.

Domstolsverket har i övrigt inte något att invända mot förslagen.

Detta yttrande har beslutats av rättschefen Charlotte Driving. Föredragande har varit juristen Karin Gustafsson.

Charlotte Driving

Karin Gustafsson